

درس هشتم

«دفاع از میهن»

آموختنی‌ها

- ۱ آشنایی با سردار شجاع ایرانی آریوبرزن
- ۲ روحیه میهن دوستی
- ۳ ترکیب مناسب واژگان با پسوند (دوست)
- ۴ آشنایی با علی اکبر دهخدا

جعبه‌ی کلمات

کلمات مترادف

یال: موهای گردن اسب و شیر

هجوم:

محاصره:

هخامنشی:

یورش:

کلمات متضاد

انبوه $\neq$

باختر $\neq$

مهیب:

شکوه:

زرین:

کوهسار:

چابک:

اسبیر $\neq$

شجاع $\neq$

دل‌آور:

دیار:

بوم و بر: آب و خاک، سرزمین

باختر:

اعلا:

سختی $\neq$

فرو رفتگی $\neq$

جعبه‌ی کلمات

کلمات مترادف

یال: موهای گردن اسب و شیر

حمله

هجوم:

محاصره: دور چیزی را گرفتن

هخامنشی: نام سلسله از پادشاهی ایران
در روزگاران کهن

یورش: حمله

کلمات متضاد

انبوه $\neq$ کم

باختر $\neq$ خاور

مهیب: ترسناک

شکوه: عظمت

زرین: طلایی

کوهسار: کوهستان

چابک: سریع

اسیر $\neq$ آزاد

شجاع $\neq$ ترسو

دل‌آور: شجاع

دیار: سرزمین

بوم و بر: آب و خاک، سرزمین

باختر: غرب

اعلا: بهتر

سختی $\neq$ آسانی

فرو رفتگی $\neq$ برآمدگی

کلمات هم خانواده

..... اوضاع

..... سلاح

..... محاصره

..... مقاومت

..... خفت

..... تحمیلی

کلمات هم خانواده

اوضاع، وضع - وضعیت

سلاح، اسلحه - مسلح

محاصره، حصر - حصار

مقاومت، مقاوم

خفت، خفیف تخفیف

تحمل، تحمیلی

کشور ما، تاریخ کهن و پر شکوهی دارد و چون دارای زیبایی‌ها و فرهنگ پرباری بوده است، همواره مورد توجه بیگانگان قرار گرفته است و آن‌ها همیشه چشم طمع به این سرزمین داشته‌اند و به همین دلیل جنگ‌های بسیاری در این سرزمین رخ داده است. اما فرماندهان و سربازان دلیری چون «آریو برزن» در مقابل دشمن ایستاده‌اند و خاطره‌های به یاد ماندنی از ایستادگی در راه میهن را برای آیندگان به یادگار گذاشته‌اند. هم اکنون نیز نام بسیاری از این دلیر مردان، بر کوچه‌ها و خیابان‌ها نهاده شده تا شجاعت و فداکاری آن‌ها، همیشه در یاد و خاطره‌مان بماند و قدردان آن‌ها باشیم.

چو ایران نباشد، تن من مباد بدین بوم و بر، زنده یک تن مباد

🎧 اگر وطن من ایران وجود نداشته باشد بهتر است وجود و جسم من نیز نابود شود و در این سرزمین یک نفر هم زنده باقی نماند.

وقتی که اسکندر / آهنگ ایران کرد / هر جا که شهری دید / با خاک یکسان کرد
🎧 وقتی اسکندر مقدونی قصد حمله به ایران کرد هر جا که آبادی و شهری دید؛ آن جا را از بین برد. (نابود کرد)

وطن دوستی

هنوزم ز خردی به خاطر دراست که در لانه‌ی ما یکان، برده دست

🎧 هنوز از روزگار خردسالی در خاطرم هست که دستم را به درون لانه‌ی مرغ خانگی بردم.
به منقارم آن سان به سختی گزید که اشکم چو خون از رگ آن دم، جَهِید

🎧 آن چنان سخت مرا با منقار زد که اشکم مانند خونی که از رگ بیرون می‌زند، سرازیر شد.
در، خنده بر گریه‌ام زد که هان! وطن‌داری آموز از ماکیان

🎧 پدرم به گریه‌ی من خندید و گفت: آگاه باش! از مرغ خانگی، وطن پرستی را یاد بگیر.

بخوان و بدان

ترکیب کلمات با «دوست»

برنا: درنا ببین برای انشا چی مطلبی نوشته‌ام:

من یک انسان و وطن دوست هستم. البته به دلیل علاقه‌ی زیاد به کتاب، فردی کتاب دوست هم هستم. اما درنا بسیار مال دوست است ...

درنا: وای؟! ... چرا من مال دوست هستم. تو کتاب دوست و وطن دوست؟!

برنا: ناراحت نشو! می‌خواستم کلمه‌هایی که با «دوست» ترکیب می‌شوند را در انشایم آورده باشم.

وطن دوست یعنی: کسی که وطن خود را دوست دارد.

کتاب دوست یعنی: کسی که به مطالعه و کتاب علاقه دارد.

مال دوست یعنی: کسی که به مال و ثروت علاقه دارد.

یکی از پرکاربردترین تمرین‌های املائی، پیدا کردن و دسته‌بندی کلماتی است که حروف یک صدا دارند ولی به صورت‌های مختلف نوشته می‌شوند.

مثلاً شکل‌های مختلف صدای (ز)، (س)، (هـ)، درس را با دقت بخوان و کلمات مختلفی را که دارای این گونه حروف هستند، دسته‌بندی کن و در جدول بنویس.

با توجه به متن درس هشت به سوالات پاسخ بده.

الف: از صفحه‌ی اول تا سوم متن درس کلمه‌هایی را که نشانه‌ی (س - ث - ص) دارند را پیدا کن و بنویس.

.....

.....

ب: دو صفحه‌ی آخر درس هشتم را بخوان، کلمه‌هایی را که صدای (ز - ض - ظ) دارند را بنویس.

.....

.....

یکی از پرکاربردترین تمرین‌های املائی، پیدا کردن و دسته‌بندی کلماتی است که حروف یک صدا دارند ولی به صورت‌های مختلف نوشته می‌شوند.

مثلاً شکل‌های مختلف صدای (ز)، (س)، (هـ)، درس را با دقت بخوان و کلمات مختلفی را که دارای این گونه حروف هستند، دسته‌بندی کن و در جدول بنویس.

با توجه به متن درس هشت به سوالات پاسخ بده.

الف: از صفحه‌ی اول تا سوم متن درس کلمه‌هایی را که نشانه‌ی (س - ث - ص) دارند را پیدا کن و بنویس.

..... (س) سلسله - دویست - اسکتدر - سرزمین (ص) محاصره

..... مثال

ب: دو صفحه‌ی آخر درس هشتم را بخوان، کلمه‌هایی را که صدای (ز - ض - ظ) دارند را بنویس.

..... آریوبرزن - مرز - کاظمی - عزیز - اوضاع

تمرین

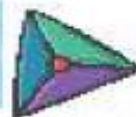
۱ هر جمله را به صفت مناسب وصل کن. (یک گزینه اضافی است.)

میهن دوست	☐	زهرابه خط و نقاشی خیلی علاقه دارد.	☐
خدا دوست	☐	غلامرضا تختی به خاطر مردم با ظالم جنگید.	☐
هنر دوست	☐	آریو برزن، به خاطر ایران با اسکندر جنگید.	☐
انسان دوست	☐	انسان با ایمان، به خاطر رضای خدا می بخشد.	☐
حقیقت دوست	☐		

۲ درستی ☒ و نادرستی ☐ جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آن‌ها را بنویس.

- الف: بنیان‌گذار سلسله‌ی هخامنشی، کوروش بود. ☐
- ب: «پیام داستان» از مهم‌ترین قسمت‌های نقشه‌ی عناصر داستان است. ☐
- پ: اسکندر مردی از سرزمین اعراب بود. ☐
- ت: شعر «وطن دوستی» از «فردوسی» است. ☐

تمرین

۱ هر جمله را به صفت مناسب وصل کن. (یک گزینه اضافی است.)

میهن دوست				زهرابه خط و نقاشی خیلی علاقه دارد.
خدا دوست				غلامرضا تختی به خاطر مردم با ظالم جنگید.
هنر دوست				آریو برزن، به خاطر ایران با اسکندر جنگید.
انسان دوست				انسان با ایمان، به خاطر رضای خدا می بخشد.
حقیقت دوست				

۲ درستی و نادرستی جملات زیر را مشخص کرده و در صورت نادرستی، درست آن‌ها را بنویس.

الف: بنیان‌گذار سلسله‌ی هخامنشی، کوروش بود.

ب: «پیام داستان» از مهم‌ترین قسمت‌های نقشه‌ی عناصر داستان است.

پ: اسکندر مردی از سرزمین اعراب بود.

ت: شعر «وطن دوستی» از «فردوسی» است.

۳ جاهای خالی را با نوشتن کلمات مناسب کامل کن.

«مردی نزد حاکم آمد و از او درخواست غذا کرد. حاکم هم که بسیار بود،
از او پذیرایی کرد و نقاش را فراخواند تا، تابلوی زیبایی از میهمانش بکشد.»

۴ مخالف کلمه‌های زیر را بنویس.

خاور

پایان

ضعیف‌ترین

فرورفتگی

۵ با اضافه کردن صفت مناسب، ترکیب جدید بساز. (یک گزینه اضافی است.)

غرق

قفس

سرزمین

آسمان

صاف

زندانی

طلایی

اندوه

پهناور

.....

.....

.....

.....

.....

۳ جاهای خالی را با نوشتن کلمات مناسب کامل کن.

مهمان دوست

مردی پول دوست. نزد حاکم آمد و از او درخواست غذا کرد. حاکم هم که بسیار بود، از او پذیرایی کرد و نقاش هنر دوست را فراخواند تا، تابلوی زیبایی از میهمانش بکشد. مخالف کلمه های زیر را بنویس.

خاور

پایان

ضعیف ترین

فرورفتگی

باختر

آغاز

قوی ترین

برآمدگی

۵ با اضافه کردن صفت مناسب، ترکیب جدید بساز. (یک گزینه اضافی است.)

غرق

قفس

سرزمین

آسمان

صاف

زندانی

طلایی

اندوه

پهناور

غرق اندوه

قفس طلایی

سرزمین پهناور

آسمان صاف

قسمت جا افتاده از ترکیبات زیر را نوشته و سپس با هر یک جمله بساز و بنویس.

جست و . جست و جو

شکوه و . شکوه و جلال

داستان زیر را با نوشتن یک بند دیگر ادامه بده و نام زیبایی برای آن انتخاب کن.

نام داستان:

«درنا با شور و شغف خود را به گوشه‌ی حیاط رساند. رفت و آمد مهمانان او را خوشحال کرده بود. برنا هم درحالی که به جست و خیز ماهی‌های قرمز داخل حوض نگاه می‌کرد به یاد گریه‌ی سیاه کوچولویی افتاد که هر روزه از بالای دیوار به ماهی‌ها نگاه می‌کرد.»

با توجه به سؤالات داده شده، گزینه‌ی صحیح را مشخص کن.

الف: معنی بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

«هنوزم ز خردی به خاطر دَرست / که در لانه‌ی ماکیان، برده دست»، (ماکیان - پرندگان)

(۱) هنوز به خاطر درس از شکستن و خرد شدن، ماکیان را دوست دارم.

(۲) کوچکی به خاطر دست بردن در لانه‌ی ماکیان است.

(۳) هنوز از بچگی به یاد دارم که دستم را درون لانه‌ی ماکیان بردم.

(۴) خردورزی به خاطر ماکیان، هنوز یادم هست.

ب: از «ماکیان، باید چه درسی بگیریم؟

(۱) وطن دوستی

(۲) نکویی

(۳) جویندگی

(۴) دشمنی

پ: کدام گزینه، متضاد کلمات مشخص شده در نوشته‌ی زیر است؟

«نفس را به تندی بیرون داد، سر را بالا می آورد و آشفته‌گی و بی‌تابی خود را آشکار می‌ساخت.»

(۱) کندی - درهم ریختگی - بی‌تابانه - آشکارا

(۲) آرامی - آراستگی - صبوری - پنهان

(۳) آرام آرام - آسودگی - بی‌تابانه - پنهان

(۴) سرعت - آشفته - بی‌تاب - نهان

با توجه به سؤالات داده شده، گزینه‌ی صحیح را مشخص کن.

الف: معنی بیت زیر در کدام گزینه آمده است؟

«هنوزم ز خردی به خاطر دَرست / که در لانه‌ی ماکیان، برده دست»، (ماکیان - پرندگان)

(۱) هنوز به خاطر درس از شکستن و خرد شدن، ماکیان را دوست دارم.

(۲) کوچکی به خاطر دست بردن در لانه‌ی ماکیان است.

(۳) هنوز از بچگی به یاد دارم که دستم را درون لانه‌ی ماکیان بردم.

(۴) خردورزی به خاطر ماکیان، هنوز یادم هست.

ب: از «ماکیان، باید چه درسی بگیریم؟

(۱) وطن دوستی

(۲) نکویی

(۳) جویندگی

(۴) دشمنی

پ: کدام گزینه، متضاد کلمات مشخص شده در نوشته‌ی زیر است؟

«نفس را به تندی بیرون داد، سر را بالا می آورد و آشفته‌گی و بی‌تابی خود را آشکار می‌ساخت.»

(۱) کندی - درهم ریختگی - بی‌تابانه - آشکارا

(۲) آرامی - آراستگی - صبوری - پنهان

(۳) آرام آرام - آسودگی - بی‌تابانه - پنهان

(۴) سرعت - آشفته - بی‌تاب - نهان

خوانش و پردازش

۹

متن زیر را بخوان و به سؤالات پاسخ بده.

«مورچه‌ها هرگز تسلیم نمی‌شوند.»

اگر آن‌ها به سمتی پیش بروند و شما سعی کنید متوقفشان کنید به دنبال راه دیگری می‌گردند، بالا می‌روند، پایین می‌روند، دور می‌زنند.

آن‌ها به جست‌وجوی خود برای یافتن راه دیگر ادامه می‌دهند، هرگز از جست‌وجوی راهی که تورا به مقصد مورد نظر می‌رساند دست نکش.

(ادامه دارد ...)

الف: جهت‌هایی را که در متن داستان آمده، بنویس و جهت آن‌ها را با فلش مشخص کن.

پایین ↓

↑ بالا (الف)

ب: اگر کسی بخواهد شما را در مسیر رسیدن به هدف‌تان متوقف کند، چه می‌کنید؟
هرگز از تلاش و جست‌وجو برای رسیدن به هدف دست نکش

پ: پیام داستان را بنویس.

نا امید نشدن

علی اکبر دهخدا

علی اکبر دهخدا (زاده‌ی ۱۲۵۷ تهران - درگذشته‌ی ۷

اسفند ۱۳۳۴ تهران)، ادیب، لغت‌شناس و شاعر ایرانی

است. او مؤلف و بنیانگذار لغت‌نامه دهخدا بوده است.

این کتاب مفصل‌ترین کتاب لغت در زبان فارسی است. دهخدا برای تألیف این کتاب نزدیک

چهل سال وقت صرف کرد و نزدیک صد نفر با وی همکاری داشته است.

بخوان و بفهم